

СТАНОВИЩЕ

За дисертационния труд на Десислава Караасенова
за присъждане на образователната и научна степен “Доктор”
в професионално направление 3.3. Политически науки, шифър 05.11.02
Политология (Европеистика – Културологични изследвания)

Тема на дисертацията: *Културни измерения на академичната мобилност:
опитът на българските стипендианти по програма Фулбрайт*

Като научна консултантка на дисертационния проект на Десислава Караасенова, докторантка на самостоятелна подготовка в катедра “Европеистика”, Философски факултет на Софийския университет, изразявам дълбокото си удовлетворение от неговия краен резултат. Пред нас е първо по рода си изследване на академичната мобилност като межкултурно взаимодействие, осъществено с качествени методи и привилегироващо позицията на участниците. Темата за транснационалната академична мобилност е разработена у нас твърде бегло и само по отношение на студентската мобилност (програма Еразъм и студентските бригади в САЩ), а съществуващите изследвания в международната научна книжнина рядко разглеждат “циркулацията на мозъци” именно в нейните културни/межкултурни аспекти. Освен това, те като правило изпускат от погледа си субективността, т.е. опита, възприятията и оценките на самите участници.

Приносителите на дисертационния труд, които държа да открия още в началото, се състоят, първо, в запълването на реална празнина в съществуващите изследвания на краткосрочната транснационална академична мобилност; второ, в осветляването именно на културните аспекти на това явление, т.е. разглеждането му като форма на межкултурна комуникация и трето, в подхода, който привилегирова гледната точка на участниците. По-конкретно дисертацията изследва как културно-обусловените схващания и ориентации на българските учени-стипендианти на програма “Фулбрайт” се

отразяват на тяхното поведение, решения, действия и реакции в американската академична среда. Тази основна цел е конкретизирана в ясно формулирани изследователски въпроси, които авторката успешно “превежда” по-нататък в насоки за дълбочинни наративни интервюта с колеги от различни научни области (хуманитарни, социални и естествени науки, изкуства и медицина) участвали в програмата през периода 1995-2015 г.

По-нататък оригиналността на дисертационния труд се определя и от неговата методология, дизайн и изследователски процедури. Програмата “Фулбрайт” е уместно разположена в контекста на глобалната академична мобилност и формирането на транснационални мрежи на знание. В рамките на този по-общ контекст е заявен и убедително обоснован фокусът върху аспектите на межкултурен контакт и комуникация. Въпреки че демонстрира добро познаване на редица теории в това поле, Десислава Караасенова се въздържа от директното “прилагане” или “тестване” на някоя от тях върху събрания емпиричен материал. Тя избира подхода на т. нар. теренна теория (grounded theory), който позволява да се пристъпи максимално отворено и непредубедено към събирането на емпиричния материал и неговата първоначална обработка. Едва след като извлича основни теми, категории и връзки от своя материал, Караасенова се връща към концептуалния инструментариум, за да избере понятия и теории, които биха помогнали да осмисли своите находки. Това итеративно движение в процеса на изследването не е ясно видно в окончателния текст на дисертацията, но според мен има съществена роля за постигнатите резултати. Дисертантката успява да опише, обобщи и анализира мотивите на българските учени за участие в програмата, адаптирането им към приемащата среда (взаимодействия с колеги, студенти, администрация) и влиянието на придобития опит не само върху кариерата, но и върху нагласите и преподавателските практики на българските участници впоследствие.

Не на последно място, дисертационният труд има и практически приноси, изразяващи се в серия от конкретни препоръки към всички страни в процеса: преподавателите-стипендианти, изпращащите и приемащите институции и самата програма “Фулбрайт”.

Трябва да призная, че работата на дисертантката беше донякъде улеснена от обстоятелството, че като преподавателка в катедра “Европеистика” тя е част от академичната общност и можеше да разчита на доверието и отзивчивостта на колеги, които се съгласиха да бъдат нейни респонденти. Но това беше само едно от многото предизвикателства, които ас. Караасенова успешно преодоля. През изминалите няколко години тя навлезе в напълно нова за нея област, справи се с огромен корпус от литература, критично осмисли и адаптира към своя проект редица понятия от социалните науки, проведе със завидна строгост оригинално емпирично изследване, базирано на качествени методи, интерпретира по убедителен начин резултатите, формулира значими изводи и на тази основа отправи практически препоръки към институциите, осъществяващи програма “Фулбрайт” и към участниците в нея.

Особено съм впечатлена от обстоятелството, че ас. Караасенова, която по образование е филолог, успя да овладее и последователно да приложи един изследователски метод на социалните науки. Това беше навлизане в непозната за нея изследователска територия, в която тя успя много добре да се ориентира и да проведе оригинално и приносно изследване.

Още един аспект от работата на Десислава Караасенова трябва непременно да се подчертае, а именно нейната рефлексивност по отношение на изследователския процес и на самопозиционирането ѝ в него. Разсъжденията за последиците от това самопозициониране, както и за ограниченията, съдържащи се в самия дизайн и метод на изследването, формират един интересен пласт от дисертацията, който – макар страничен в тематично отношение – свидетелства за коректността и методологическата дисциплина на изследователката.

Накрая държа да отбележа, че дисертационният труд беше осъществен напълно самостоятелно, като моята роля се изчерпваше с консултации, насърчаване и критичен прочит на написаното.

В заключение: изследването на Десислава Караасенова е в пълно съответствие с критериите за дисертационен труд за придобиване на изследователската и научна степен “доктор”, което ми дава основание да го подкрепя и убедено да го препоръчам на колегите от научното жури.

28 май 2018 г.

доц. д-р Даниела Колева
СУ “Св. Климент Охридски”